

Seminář - opakování

Knihovny, knihy,
poznámky, maketa,
abstrakt, resumé, domácí úkol

Knihovny

- Knihovny
  - Knihovna Ústavu hudební vědy
  - www.kjm.cz
  - www.mzk.cz
  - www.phil.muni.cz/knihovna
- Databáze
  - Rism – Répertoire International des Sources Musicales
  - Rilm – Répertoire International de Litterature Musicale
    - přístupný ze stránek ÚHV
- Slovníky
  - www.grovemusic.com
  - www.groveart.com
- Odborné časopisy

Odborné texty

- Obrázky
- Vydavatelství
- Autor a jeho další texty

Poznámky

- Z každého přečteného textu si pořizujeme poznámky!
- Zaznamenáváme si odkud a od koho citujeme, nebo na koho se odkazujeme!
- Systematické řazení
  - Vytváření katalogů
    - Možnosti dalšího použití při vědecké činnosti

Citace

- Nutnost označení citací – jinak krádež.
- Odkazy na literaturu – kdy, jak, proč.
- Citace v původním jazyce, nebo v překladech?
- Odkazy na literaturu v poznámkách pod čarou, nebo tzv. anglosaským způsobem na seznam literatury.
- Přečíst Šanderovou, ale vycházet z norem uveřejněných na stránkách ÚHV.

Pravidla pro citování na ÚHV

- Bibliografické citace jsou uváděny podle normy ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2 (01 0197) (viz stránky Ustavu hudební vědy).
- Obecně platí, že citace musí být přehledná a úplná. Je lépe **uvádět více údajů** pro identifikaci (např. u seriálových publikací anebo elektronických zdrojů)
- Citace literatury, sdělení informátorů či dalších pramenů by měly být uváděny **výhradně v původním znění (bez překladu)**. Cituje se vždy z původního díla.
- Pokud si nelze opatřit původní pramen, musí se výslovně uvést, že citát je z "**druhé ruky**", a udat přesně pramen, z něhož byl vzat. Vypustí-li se něco v citátech, označí se to třemi tečkami v hranaté závorce. Citáty jsou vyznačeny uvozovkami. Pro zachování struktury pramene (je-li v originále užito více druhů písma) je lépe zachovat výchozí druh písma. (Citáty proto nemusejí být nutně uváděny jiným druhem písma; obvyklá praxe bývá kurzíva), Citáty mohou být vyznačeny odlišným formátováním odstavce u delších citací (samostatný odstavec s posunutým odsazením, příp. s odlišným řádkováním).
- Poznámky je lépe pro přehlednost uvádět pod čarou.

Model klasických monografií

- Primární odpovědnost. *Název díla:*
podnázev díla. Alternativní odpovědnost;
sekundární odpovědnost. Označení
vydání. Místo vydání: jméno nakladatele,
Rok vydání. Rozsah díla. Edice.
Poznámky. Standardní číslo
- U diplomových prací musí být uveden
vedoucí práce a kde byla práce obhájena.

Části a stati v monografiích - model

- Jméno autora. Název zdrojového dokumentu. Označení vydání. Číslo části. Sekundární odpovědnost. Odpovědnost k vydání, editor, hlavní autor. Místo vydání: Jméno nakladatele, Rok vydání. Rozsah díla. Edice. Poznámky. Standardní číslo. Lokace ve zdrojovém dokumentu.

Plagiátorství

- ukradení myšlenky, převzetí celých částí textu, aniž na ně odkážeme. Ve zvlášť závažných případech se může jednat o opsání celé práce. Plagiátorství se posuzuje individuálně a může vést v lepším případě k přepracování celé práce a v horším k vyloučení studenta z univerzity. Plagiátorství se těžce odhaluje, ale student by měl mít na paměti, že práce je k dispozici na internetu nebo v knihovně a kdykoliv a kdokoliv může objevit, že je práce opsaná. Což může v budoucnu studenta velmi poškodit v profesním životě. Krást se nemá a věřte, že není rozdíl mezi tím, když ukradete automobil před obchodním domem, nebo něčí dílo. Autorský zákon by měl každý student znát.

KOMPILACE

- Slovo kompilace (ŠANDEROVÁ, 2005, s. 67n.) pochází z latinského slovesa compilare, které znamená vykořistit nebo vykrást. Je tvořeno předponou com (dohromady) a původním slovesem pilare – oloupit, vykrást. Doslova tedy compilare znamená nakrást si (nahromadit bohatství loupežemi). V literárním žánru je kompilace charakterizována jako „sestavení cizích poznatků bez vlastního přínosu, nepůvodní dílo“ (Velký slovník naučný). Kompilace je snad nejspornějším žánrem odborného textu. Nezřídka je považována za nepřijatelný žánr. Důkladně zpracovaná kompilace může představovat velmi systematické shrnutí toho, „co kdy kde kdo o zkoumaném problému řekl či napsal“ a lze napsat i kvalitní kompilaci, která může být velmi užitečnou. Kvalitní kompilace je promyšlenou syntézou různých názorů na určitý problém (či jeho pojetí). Musí se však opírat o systematické uspořádání, které v žádném případě nemůže být výsledkem netvůrčí činnosti.

Maketa textu

- Maketa textu je podrobným projektem textu.
- Začíná vznikat více méně automaticky v průběhu pátrání po literatuře a její četbě.
- Po zpracování několika odborných textů již máme většinou projekt v hlavě a není třeba jej před každou prací vytvářet.
- Jinak je to píšeme-li odbornou práci poprvé.
-

Maketa textu pro začátečníky

- Nejprve tvoříme průběžně velmi tezovitý text, kde jednotlivé teze přímo odkazujeme k literatuře o něž je opíráme.
- Doplnujeme vlastní citáty, parafráze a průběžné závěry, které pak budou pro náš text nejdůležitější.
- Postupně vše doplňujeme a přeskupujeme o nové poznatky.
- Při práci na maketě pak často zjistíme, že je třeba se k některým textům vrátit, nebo že některou z tezí nejsme schopni zpracovat a bude lepší ji vypustit.
- Tím se rovněž vyhneme zbytečným odbočkám v samotném odborném textu, které mnohdy mohou pokazit jinak dobrou práci. Velmi špatně se proškrtává vlastní text a je mnohem lepší toto podstoupit již při tvoření konstruktů, projektu, či makety.
- V ideálním případě maketa zahrnuje nástin přehledu literatury, která je podstatná pro závěry, jež předkládáme, základní zjištění a argumenty, o něž je opíráme, a stručný náčrt (v bodech) závěru textu.

Nekonečná práce na maketě

- Velkým rizikem však může být, když neustále propracováváme maketu a k samotnému textu se ne a ne dokopat.
- Ulrich Beck ve své knize *Riziková společnost* píše: *„Tato kniha v mnoha ohledech odráží, jak se autor učil a postupně dospíval k objevům. Na konci každé kapitoly jsem byl moudřejší než na začátku. Byl jsem ve velkém pokušení celou knihu na základě jejích závěrů přepsat a promyslet znovu. Neudělal jsem to, nikoli však z nedostatku času. Kdybych to totiž udělal, vznikla by opět jen nová mezipata.“*

Kritéria pro věcnou správnost textu

- **faktografická správnost** (ověřit údaje a odkazy, zkontrolovat sestavení a rozvíjení argumentace), **jasnost a výstižnost** (posoudit, zda je text formulován srozumitelným způsobem, zda jsou příklady dostatečně ilustrativní apod.), **přesnost a metodičnost** (zkontrolovat, zda se text vyhýbá přehánění a jednostrannosti, zda nepoužívá příliš často superlativy apod., prověřit důslednost v řazení látky apod.), **plynulost a přiměřená stručnost** (nepřipustit enormní výskyt citátů, výčtů, věnovat pozornost hladkým přechodům mezi větami, odstavci atd.), **komplexnost pojednání** (nesmí se vynechat důležité věci).

Jazyková úprava textu

- V práci nesmí zůstat žádná jazyková chyba, a proto se při úpravách musí postupovat systematicky. Text je nutné kontrolovat několikrát a pokaždé se zaměřit jen na jeden nebo několik blízkých jevů. Kontroly se musí provádět s časovým odstupem. Je vhodné dát práci na jazykové korektury, pokud chceme mít jistotu, že se v práci nenachází překlepy aj. gramatické nepřesnosti. Nejprve je vhodné odstranit banální chyby: překlepy a nesprávně spojovaná slova, nadbytečné nebo chybějící mezery za slovy a interpunkční znaménka, gramatické a tvaroslovné chyby atd. Je nutné zaměřit pozornost také na chyby ve stavbě vět a na celkovou literární kvalitu textu. Používat kultivovanou formu spisovného jazyka.
- Slova by měla být neutrální, bez citového zabarvení, dbá se na výstižnost a funkčnost slov. Nepoužívat tzv. „vatu“ – „omáčku“, ze které je patrné, že diplomant chtěl jen rozšířit počet stran.
- Způsob výkladu nesmí být alibistický př. *„necítím se být kompetentní a dostatečně schopný se tímto tématem zabývat...“*
- Dále monotónní – uvést příklad, práce by měla být čtivá, aby to nebyl jen pouhý výčet, ve kterém se diplomant neodvážá nic zdůraznit, neprojeví vůbec vlastní názor apod.
- Nebo upjatý – kdy diplomant vysvětluje i sebemenší detaily, tzv. „polopatistický“ výklad.
- Ve výkladu se nesmí používat prostředků, jež vyjadřují citovou zaangažovanost diplomanta (vyhnout se citoslovcům, vykřičníkům, nebo třem tečkám, ironii a sarkasmu jako nástroje hodnocení, dialogu atd.)

PŘEDMLUVA

- Mají se v ní vyložit důvody a podněty ke zpracování práce, případně i okolnosti volby daného tématu, a zmínit se o osobním vztahu autora k řešeným otázkám. Součástí předmluvy může být též poděkování, které však mnohdy bývá uváděno samostatně.

Úvod

- Úvod práce seznamuje čtenáře se vznikem a strukturou textu. Téma se v úvodu zasazuje do širších souvislostí. Má se poukázat na aktuálnost tematiky, formulovat cíl práce, všeobecně seznámit s předmětem práce, vymezit stěžejní a okrajovou problematiku, **vytyčit pracovní hypotézy, uvést metody a postupy**, jichž se v práci používá, zdůvodnit členění práce a nastítnit její celkovou strukturu. Úvod má rovněž **obsahovat hodnocení základní bibliografie** a i všechny další informace, které se čtenář potřebuje dozvědět předem a které je nutné zmítnit, aby uvedení do problematiky bylo korektní. Může stručně seznámit též s objektivními obtížemi, které při zpracování vyvstaly.

Závěr

- Závěr práce obsahuje shrnutí a zobecnění výsledků jednotlivých kapitol. Je v něm stručně a výstižně uveden vlastní výsledek práce a formulovány závěry, k nimž autor dospěl na základě vlastního studia a výzkumu, potvrzuje (nebo vyvrací) se v něm hypotéza stanovená v úvodu práce, hodnotí se závažnost výsledků a jejich použitelnost pro další rozvoj vědy a života. Názory autora musí být podloženy argumenty. V závěru se má rovněž objevit zmínka o dosud otevřených problémech a je-li to možné – též naznačit jejich řešení nebo podněty pro další výzkum.

Abstrakt či resumé (summary)

- Téměř podobný význam.
- U nás díky přijímání různých tradic
  - Abstrakt z anglosaské – kratší, stručnější, bez argumentů, pouze výtah problémů a závěrů
  - Resumé (shrnutí) z francouzštiny, obsáhlejší, zahrnuje též argumenty, kterými autor své závěry podpořil.

Abstrakt

- Tematické – popisné – vyjmenování problémů, jimiž se v textu zabývá
  - Autor postupně vyjmenovává témata, jak jsou uváděna v samotném textu
- Rematické – rema = myšlenkové jádrou
  - Autor popisuje závěry a argumenty, které jej k nim vedly.

Nejčastěji se však objevují formy smíšené.

Doporučená literatura

- ČMEJRKOVÁ, S. ; DANEŠ, F. ; SVĚTLÁ, J. *Jak napsat odborný text*. Praha : Leda, 1999.
ECO, UMBERTO. *Jak napsat diplomovou práci*. Olomouc : Votobia, 1997.
- FILKA, J. *Metodika tvorby diplomové práce*. Brno : KNIHAŘ, 2002.
- GOVIER, TRUDY. *A practical study of argument*. Wadsworth Publishing, 2005.
CHÝLA, R. *Model odborného textu z hlediska optimálního působení na čtenáře*. Praha, 2003. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví 2003.
- ŠANDEROVÁ, J. *Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách*. Praha : Sociologické nakladatelství, 2005.
ŠESTÁK, Z. *Jak psát a přednášet o vědě*. Praha : Academia, 2000.
- VACKOVÁ, A. *Zásady vypracování odborného textu v českém jazyce*. Praha : Karolinum, 2007.

Konec prezentace

Úkol

- Umění a kýč v české teoretické literatuře
  - Tomáš Pospiszyl – Srovnávací studie
    - První kapitola: Modernistická rozcestí
  - **Zpracovat si výpisky z textu k danému zvolenému okruhu včetně odkazů na literaturu a citací.**

Recenze

- Obecně platí, že recenze je subjektivním popisem hodnoceného formátu
- Podobně jako resumé by měla obsahovat základní informace o hodnoceném
  - Název, autor, vydavatel, místo konání, datum, interpreti, realizátoři atd.
  - Mělo by být hned při prvním pohledu zřejmé, co hodnotíme
  - Při čtení recenze by mělo být patrné, co jsou objektivní informace (závěry, argumenty) a co jsou osobní názory kritiky, recenzenta, hodnotitele

Recenze odborného textu

- Před vydáním prochází odborné texty recenzním řízením, u knih jsou recenzenti uvedeni v tiráži, u odborných článků jsou anonymní. Na základě recenzního řízení pak dochází k úpravám v textu.
- Recenze vydaných knih, či článků slouží k orientaci v aktuální produkci, jsou nedílnou součástí hodnocení vědecké činnosti institucí i jednotlivců a rovněž plnoprávnou součástí publikační činnosti

Recenze odborné knihy pro odborný časopis

- Recenze je uvedena stejnými údaji jako anotace
  - plné jméno autora, úplný název knihy včetně podtitulu, místo vydání, nakladatelství, rok vydání a počet stran, případně také informace o pořadí vydání, rozsahu příloh a ediční řady
- Poté následuje charakteristika tématu knihy – podobně jako u anotace
- Nejdůležitější a nejkomplicovanější částí je začlenění knihy do širšího kontextu, na jehož základě dochází k samotnému hodnocení.
- V úvodu může též být uvedena charakteristika autora, hlavně jedná – li se o méně známého tvůrce.

Co vlastně hodnotíme?

- Odborná studie věnovaná konkrétnímu problému
  - Její začlenění do kontextu a její přínos, můžeme se podrobně zabývat jednotlivými formulacemi a jejich argumentací
- Odborná esej
  - Hodnotíme též stylistickou úroveň a oprávněnost a nosnost subjektivních argumentů, či názorů.
- Syntetická monografie
  - Členění knihy, rozložení proporcí věnovaných jednotlivým složkám práce, původnost informací.
- Učebnice
  - Musíme též sledovat rovinu pedagogickou – tedy srozumitelnost, oprávněnost výběru, gramatickou a stylistickou úroveň
- Sborník
  - Vybíráme stěžejní texty a nejpřínosnější myšlenky, mnohdy jsme nuceni se omezit pouze na výčet a jeden až dva příspěvky zhodnotit podrobněji.
- Obrazová publikace
  - Relevantnost výběru, kvalitu tisku....
- ...

- **HLAVNÍM ÚČELEM HODNOCENÍ JE POSOUDIT, ZDA, ČÍM A JAK PŘÍSPÍVÁ RECENZOVANÁ KNIHA K ROZVOJI POZNATKŮ V DANÉM VĚDNÍM OBORU**

„Umělecká recenze / kritika“

- Snažíme se dodržovat podobný postup jako u recenze odborného textu,
- v podstatě bychom měli dodržovat výše vyjmenovaná kritéria
- Nestačí se omezit pouze na oblíbené **líbí / nelíbí**
- Ač vyjadřujeme osobní názor, měli bychom být schopni jej zdůvodnit argumenty

Jaké otázky si pokládáme?

- Jaký byl přínos recenzovaného?
- Jak, kde a kým bylo recenzované realizováno a proč?
- Komu to bylo určeno a bylo-li to správně?
- Jaký bude přínos námi napsané recenze?
- Kdo bude náš text číst?

Závěry

- Dobře napsaná recenze může být stejně přínosná a někdy i přínosnější než to co bylo recenzováno.
- Má-li mít naše recenze smysl, musí být jak argumenty pro, tak argumenty proti podložené a zdůvodněné, jinak se mnohdy jedná spíše o zbytečné pomluvy.
- I velmi ostrá kritika může být napsána tak, že to sice autora naštvě, ale musí přijmout argumenty a to jej může obohatit.

Úkol č. 3

- Napsat recenzi na libovolné téma